

Från Pariserkommunens sista dagar (Ur Louise Michels memoarer.)

Louise Michel

Morgonen den 21 maj förlorade vi Boulogneskogen. Hela Paris var omringadt och under nattens lopp inträngde 25,000 versailleare (så kallades regeringstrupperna) i staden. Jag har upplefvat mycket i dessa fasans dagar.

Allarmklockan dånar, generalmarschen hvirflar genom gatorna. De federerade, kommunarderna från de yttre fästningsverken, draga sig tillbaka till stadens centrum. Man kan icke tro, att det är sannt att versaillearna trängt in. Men i hvilket fall som helst äro massorna beslutna att försvara staden till det sista.

På Montmartres rådhus söker den bleka men ytterst beslutfasta La Cecilia (en af kommunens generaler) att organisera försvaret. Vid rådhuset träffar jag de federade från det 61:sta regementet. »Kom med!» ropa de till mig. »Vi gå för att dö! Du har varit med oss den första dagen, var nu också med oss den sista!»

Jag sluter mig till dem. Vi ordna oss till försvar på Monmartres kyrkogård. Vi äro få, men vi hoppas att kunna hålla ut länge.

Granaterna komma susande med bestämda mellanrum; de kunde liknas vid ett urs, ett dödsurs regelrätta slag. Då natten bröt in, hade vi smält samman till en liten skara blott.

Ett par gånger smögo vi ned för att rekognoscera. Jag gick ensam fram öfver kyrkogården. Grafmonumenten tycktes i denna strålande, doftande vårnatt vara lefvande väsen. En granat slog ned tätt invid mig; den krossade grenarne på ett blomstrand körbärsträd samt öfveröste mig med ett helt blomsterregn. Det var vid Murgers, bohemdiktarens graf. Det stora trädet, som regnade ned sina hvita blommor på denna marmorfigur, gjorde ett obeskrifligt vackert intryck.

När jag vände tillbaka till mina kamrater, förebrådde de mig att jag hade gått alltför långt bort.

Det begynte dagas. Hvarje ögonblick väntade vi på ett allmänt anfall. Vi måste ha förstärkningar. Man sporde: »Hvem vill gå?» Jag hade då redan gifvit mig i väg. Jag kryper genom ett hål i kyrkomuren, skyndar på af alla krafter, och ändå går tiden förfärligt långsamt.

Ändtligen är jag framme vid Montmartres rådhus. På torget utanför står en ung man och gråter. »Hvad är det?» - Jo, man nekar att ge honom vapen, då han icke kan legitimera sig. Jag, som har brådtom, svarar honom endast: »Kom med mig.» Medan jag hos La Cecilia anhåller om förstärkningar, gör jag honom uppmärksam på den unge mannen, som ännu icke har kämpat, men som vill det. Den unge mannen säger, han är student. Han uppväcker La Cecilias förtroende, och denne säger: »Framåt då!»

Med 50 mans förstärkning vänder jag tillbaka till kyrkogården; den unge mannen är med, han är lycklig.

Kulorna regna ned omkring oss.

Striden står redan vid kyrkogårdens murar. Vi skynda oss. Krypa genom hålet in på kyrkogården. Det var nu blott 50 man, som skötte försvaret. Efter en kort stund ha vi trots förstärkningen åter smält samman till 50 människor. Den unge studenten är död. Och beständigt mindre blir vår lilla skara... Vi dra oss tillbaka till barrikaderna; där kunna vi ibland hålla oss länge.

Med högt svajande röda fanor tågar kvinnoregementet förbi. Kvinnorna hafva sin barrikad på place Blanche. I det hela stridde öfver hundratusen kvinnor i majdagarna för frihetens sak.

Jag står på barrikaden, som försvarar ingången till chaussée Clignancourt. Blanche Lefevre söker här upp mig. Jag måste bjuda henne på kaffe. Vi lyckas få en restauratör i närheten att öppna dörren för oss. Då han ser, att vi le och äro glada, känner han sig också förhoppningsfullare och modigare.

Blanche och jag omfamnade hvarandra; så gick hvar och en till sin barrikad.

Något senare kom general Dombrowski ridande förbi.

»Allt är förloradt», yttrade han till mig.

»Nej», svarade jag. Han tryckte mina händer. Det var sista gången jag talade med honom. Några steg längre bort träffades han af en kula.

Vi voro sju på barrikaden, då Dombrowski, sårad till döds, bars tillbaka på en bår...

Snart äro vi, de sju, endast tre.

Den ene var en nationalgardeskaptan; en lång, svarthårig man. Han berättade mig om sin tolfåriga son; till honom ville han efterlämna sin värja som minne.

»Ni måste lofva mig att ge honom värjan», säger han till mig. »Så vida någon af oss får lefva.»

Vi hafva lagt oss på gatstenarne, långt från hvarandra. De bägge männen vid barrikadens ändar, jag i midten.

Min andra kamrat är en undersätsig, bredskuldrad arbetare från Bretagne. Sin nya tro är han lika hängifven, som han förr var hängifven sina fäders religion.

Våra fiender ha säkert aldrig anat att vi blott voro tre. Oupphörligen fortsatte vi skjutningen. Plötsligt sågo vi en afdelning af nationalgardet närma sig. Vi höllo upp med elden, och jag ropade: »Det var på hög tid. Skynda er, vi äro ju bara tre.»

I samma ögonblick kände jag mig lyftad högt i vädret och kastad ned på barrikaden, som om man ville slå ihjäl mig.

Det var också afsikten. Ty det var regeringssoldater, som förklädt sig såsom nationalgardister för att öfverrumpla oss. Då jag åter kom till medvetandet, voro båda mina kamrater borta...

Det Anarkistiska Biblioteket

Louise Michel
Från Pariserkommunens sista dagar (Ur Louise Michels memoarer.)

Tidningen Brand #11 1906

sv.anarchistlibraries.net